

KURUMLAR VERGİSİNDE NAKİT SERMAYE ARTIŞI ve TÜRK TİCARET KANUNU KARŞISINDA HÜKÜMSÜZ SAYILMA İHTİMALİ

CASH CAPITAL INCREASE IN CORPORATE TAXATION AND ITS POSSIBILITY OF BEING DEEMED AS NULL UNDER TURKISH COMMERCIAL LAW

H. Utku BULUT*

ÖZ

Sermaye şirketlerinin ortakları, farklı saiklerle sermaye artışı kararı alabilmektedirler. Ortakları sermaye artışına iten nedenlerin başında, şirket faaliyetlerinin reel büyümesi sonucunda yeni yatırımlar için gerekli fon ihtiyacını karşılamak gelmektedir. Sermaye koyan ortaklar da bundan maksimum düzeyde getiri elde etmeyi beklerler. Ancak yapılacak yeni yatırımlardan beklendikleri kazancın geriye dönüşümünün belli bir zaman dilimine yayılacağı düşüncesi ve Keynes'in yatırım teorisinde önemli rol oynayan sermayenin marjinal etkinliği (Marginal efficiency of Capital) ortakların nakitlerini yatırıma aktarmalarında caydırıcı etki yaratabilmektedir. İşte bu saydığımız sebeplerle ortakların sermaye artırımına ilişkin bakışlarında oluşan çekincelelerini vergi avantajıyla gidermek ve cazip hale getirmek amacıyla, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10'uncu maddesinde değişiklik yapılmıştır. Bu hükümlerle, nakit artırılan sermaye üzerinden he-

ABSTRACT

Shareholders of capital companies may decide to increase capital on various reasons. The cardinal reason triggers shareholders to do so is the need to new funds for the real growth of companies. Shareholders putting extra capital in their companies would, of course, expect to maximise their income. The fact that return on capital investment takes time and the marginal efficiency of capital of Keynes, which plays a key role in investment theory, nevertheless, deter those shareholders to channel their cash into capital. In this regard, Article 10 of Corporate Tax Law was amended in order to eliminate these deterring reasons and provide more tax advantages thereby making investment more attractive. The new change in the law provides for an interest deduction of calculated on cash capital increase. This study deals with the interest deduction advantage, and the possibility of cash

* Vergi Müfettiş Yardımcısı

saplanan faizin kurumlar vergisi matrahından indirilerek özkaynağa dayalı sermaye artışı teşvik edilmiştir. Bu çalışmamızda, nakit sermaye artışına getirilen faiz indirimiyle sağlanan vergi avantajı ve yapılacak nakdi sermaye artırımlarının TTK'nın 462. maddesi karşısında butlan (geçersiz) sayılabileceği ihtimali üzerinde tespitler yapılmış ve dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nakdi Sermaye Artışı, Faiz İndirimi, Vergi Avantajı, Sermayeye Eklenecek Fonlar.

capital increase being deemed as null (invalid) under Article 462 of TCL.

Keywords: Cash capital increase, lowering the interest rate, tax advantage, funds added to the capital

1- GİRİŞ

6637 sayılı Kanunla Kurumlar Vergisi Kanununun "diğer indirimler" başlıklı 10. maddesine eklenen (i) bendi ile kurumların sermaye artırımlarını ortakların kendi varlıklarından nakit yoluyla yapmalarını sağlamak amacıyla teşvik düzenlemesi getirilmiştir. Yasada yapılan ilgili düzenlemelere göre; Sermaye şirketlerinin nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden hesaplanacak faizin, yasada çizilen sınırlar kapsamında kurum kazancından indirim konusu yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Yapılan bu düzenlemedeki faiz indirimiyle ticari işletmelerin, hissedarlarının yabancı kaynaklara başvurmadan kendilerinin sahip oldukları nakit varlıklarını hissedarı oldukları şirketin sermayelerine katmaları, vergi avantajıyla teşvik edilmiştir. Faaliyetlerine devam eden sermaye şirketlerinin nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinin ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden nakdi sermaye artışı yapmaya özendirmek amacıyla getirilen teşvik düzenlemesi 01.07.2015 tarihinden sonra uygulamaya girmiştir. Böylece getirilen **vergisel teşvik uygulamasıyla**, projelendirilen yatırımlarını karşılayabilecek özkaynağa dayalı yeterli işletme sermayesinin oluşması amaçlanmıştır. Ancak nakit sermaye artırımını yapacak olan anonim ve limited şirketlerin nakit sermaye artışı yaparken 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 462. maddesini dikkate almadan yani bilançodaki fonlarını sermayelerine eklemekten yapacakları yeni nakdi sermaye artışının temelini çürük olabileceği, muhalif ortakların sermaye artışının iptali yönünde dava açabilecekleri, sermaye artışının geçersiz sayılma ihtimalinin her zaman mevcut olduğu unutulmamalıdır.

Nakit sermaye artırımının sağlayacağı kurumlar vergisi avantajı, uygulama esasları ve belirlenen sınırları çok fazla detaylandırılmadan, başlıkta yazılı ana konumuzu teferruata boğmadan yazımızın ilerleyen bölümlerinde açıklanacaktır. Ayrıca nakit sermaye artışı yapacak olan şirketlerin sermaye artışlarının Türk Ticaret Kanunu'nun 462. maddesi karşısında hüküm ifade etmemesi (butlan), yani geçersiz olmaması için yapılması gerekli olan işlemler somut örneklerle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı genelgesi ve Yargıtay kararı ışığında tartışılacaktır.

2- TÜRK TİCARET KANUNU'NDA SERMAYE ARTIRIM YÖNTEMLERİ ve PAY SAHİPLERİNİN KORUNMASI

2.1- Sermaye İhtiyacı ve Sermaye Artırım Yöntemleri

Sermaye şirketleri birçok nedenlerle sermaye artırımına gidebilmektedirler. Bu nedenlerin başın-

da; karlılık ve büyüme rasyolarını arttırmak, piyasalara ve dolayısıyla ortaklarına katma değer yaratmak, yatırım yapmaya istekli yeni yatırımcıların bulunması, şirketin faaliyetlerinin büyümesi sonucu oluşan yeni ihtiyacının giderilmesi, yapılacak yeni yatırım ile şirketin iş hacminin genişletilmesi veya enflasyon nedeni ile aşınan sermayenin yetersiz kalmasını sayabiliriz.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu sermaye şirketlerinin sermaye ihtiyacını süratle ve kolayca karşılayabilmeleri amacıyla eski TTK'da bulunmayan hükümlerle sermaye artırımı yöntemlerini yeniden düzenlemiştir. Bu düzenlemeler kapsamında; şirketlerin sermayelerini üç farklı yöntemle artırılması öngörülmüştür.

- 459 ve 460. maddelerde "sermaye taahhüdü yoluyla artırım" (konumuzu oluşturan nakdi sermaye artırımı ortakların taahhüt ettikleri sermaye nispetinde artırılmaktadır),
- 462. maddede "iç kaynaklardan sermaye artırımı",
- 463 ve izleyen 2 maddede "şarta bağlı sermaye artırımı" yöntemlerine yer verilmiştir.

Yukarıda sayılan yöntemlerden iç kaynaklardan sermaye artırımı ve şarta bağlı sermaye artırımı, ilk defa 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile mevzuatımızda yer almıştır.

Nakdi sermaye artışının sağlayacağı kurumlar vergisi avantajı makale konumuzla doğrudan ilintili olması sebebiyle, buna ilişkin açıklamalara yer verilecek; yukarıda saydığımız sermaye artışı yöntemlerinden diğer ikisi üzerinde durulmayacaktır.

2.2- Nakdi Sermaye Artırımının Muhasebeleştirilmesi

Anonim ve limited şirketlerin sermaye artırımlarını, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü Sermaye Artırımı konulu ve 23.01.2013 tarihli Genelgesinde düzenlemiştir. Genelgede, 30/12/2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nun 462'nci maddesinin uygulanması karşısında uygulamada tereddüde yol açan hususlar dikkate alındığı belirtilmiştir. Nakit yoluyla yapılacak sermaye artışlarına ilişkin açıklamaların yer aldığı söz konusu genelgede yapılan açıklamalar da dikkate alınarak, aşağıda örnek üzerinde muhasebe kayıtları yapılacaktır.

Örnek: (X) A.Ş. Genel Kurulu oybirliği ile aldığı kararda, 500.000,00 TL olan ödenmiş sermayesini 1.000.000,00 TL artırılmasına ve sermayenin 1.500.000,00 TL ye çıkarılmasını kararlaştırmıştır. Artırılan sermayenin 100.000,00 TL kısmının bilançoda mevzuatın izin verdiği fonlardan karşılanmasına, kalan 900.000,00 TL kısmını ise ortakların nakden ödemeleri istenilmiştir.

1- Taahhüt edilen sermayenin muhasebe kayıt işlemi:

_____ / _____	
501-Sermaye Taahhütleri	1.000.000,00
500- Sermaye	1.000.000,00
_____ / _____	

2- Fonların Sermayeye eklenmesine ilişkin muhasebe kaydı:

_____ / _____	
549- Özel Fonlar	100.000,00
501-Sermaye Taahhütleri	100.000,00
_____ / _____	

3-Kararın tescil tarihinden önce nakden taahhüt edilen sermayenin bankaya yatırılması

102- Bankalar	900.000,00
501-Sermaye Taahhütleri	900.000,00

2.3- Nakdi Sermaye Artırımına Yönelik Türk Ticaret Kanunu'nda Yasaklama Hükmü

6102 sayılı Yeni TTK'nın 462. maddesinin 3. fıkrasında pay sahiplerini korumak amacıyla sermaye artırım yöntemlerinden birisi olan iç kaynaklardan sermaye artırımına, sınırlama getirilmiştir. İç kaynaklardan sermaye artırımını, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 462'nci maddesinde yer alan düzenlemede maddenin 3'üncü fıkrasının ilk cümlesiyle; bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, söz konusu fonlar sermayeye dönüştürülmedikçe sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırımının yapılamayacağı hüküm altına almıştır. Buna göre, **fonlar sermayeye dönüştürülmeden** sermaye artışı yapılamayacaktır.

Yasada bu amaçla aşağıdaki düzenleme yapılmıştır.

"(3) Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz. Hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir. Artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şeklinin tescili ile kesinleşir. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler. Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz; bu haktan vazgeçilemez."

Yasa metninin 462/(3). madde **gerekçesine** bakıldığında, bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonlar bulunduğu halde; düzenlemeye aykırı şekilde yapılan sermaye artırımlarının hukuki sonucunun "butlan" olacağı belirtilmiştir.

Yukarıdaki madde metninin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yazılı olan **"fonlar sermayeye dönüştürülmeden"** ibaresi pay sahiplerinin korunması amacıyla konulmuştur.

Maddenin gerekçesini dikkatle değerlendirdiğimizde; yapılmış olan bu düzenlemenin kesin hüküm içermekte olduğu; uygulamayı esnek kılan bir istisnanın olmadığı, bir başka deyişle hiçbir sebeple **fonların sermayeye eklenmesi hususunun göz ardı edilemeyeceği**, atlanılması mümkün olmayan emredici bu kurala sermaye artışı sırasında uyulması yasal bir zorunluluk olduğu, aksi durumda karara katılmayan ortakların yargıya gitmesiyle sermaye artışının geçersiz olduğu sonucunun ortaya çıkabileceği açıktır.

Küçük paylara sahip olan ortakların korunmasına ilişkin yasal düzenleme 6762 sayılı eski TTK'da yer almamaktaydı. Bu yasal boşluğu kullanan güçlü pay sahipleri, yüksek tutarda nakit sermaye artırımını ile şirketlerin küçük pay sahiplerinin paylarını azaltma yoluna gitmişlerdir. Ortaklar arasında ihtilaf oluşturan ve ekonomik açıdan güçsüz pay sahiplerinin hak kaybına yol açan bu şekildeki nakit sermaye artışlarının önünü kesmek amacıyla 6102 sayılı TTK'nın 462/(3). maddesi düzenlenmiştir. Yapılan bu yasal düzenlemeyle şirketlerin, bilançoda sermayeye eklenebilecek bir fon mevcutken veya böyle bir fonun hesaplanıp bilançoaya konulması yolu açıkken, nakit sermaye artırımını yapmaları yasaklanmıştır. Bu yasağa rağmen bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların

bulunması halinde, bu fonları sermayeye eklemeksizin nakit sermaye artırımını yolunu seçen Şirketlerin genel kurula katılmayan, muhalif oy kullanan veya muhalefet şerhini genel kurul tutanağına yazdıran ortakların, yargıya başvurusu ile sermaye artışları bizce geçersiz kabul edilecektir. Ancak hükme aykırı olduğu iddia edilen sermaye artırımlarının tescilden itibaren **yargıya** üç ay içinde başvurulması gerektiği bilinmesi, bu süre geçtikten sonra geçersizliğin ileri sürülemeyeceği hususunun da göz ardı edilmemesi gerekir.

Uygulamada küçük paylara sahip olan hissedarların paylarını ele geçirmek ve böylece şirketin pay çoğunluğunu sahip olmak amacıyla “sermaye taahhüdü yoluyla artırım” (nakdi sermaye artırım) yapılması öteden beri ihtilaflara sebep olmuştur. Nakdi sermaye artışları ile sermaye şirketlerinde küçük paylara sahip olan ortakların hisseleri, oransal olarak azaltılabilmektedir. Basit bir örnek üzerinden konuya rakamsal olarak açıklamak gerekirse; %10 ve %90 paya sahip iki ortaklı şirketin ödenmiş sermayesinin 100.000,00 TL olduğunu ve bu şirketin %10 hisseye sahip olan ortağın muhalefetine rağmen, şirket sermayesini nakit yoluyla 400.000,00 TL artırmak suretiyle 500.000,00 TL çıkarılmasına karar aldığını düşünelim. Bu durumda, ortaklardan %10 paya sahip olan ortağın şirketteki sermayesi aynı kalmasına rağmen, hissesi oranı azalmakta ve 40.000,00 TL sermaye tutarını ödeyemediği için şirketteki pay oranı $10.000/500.000 = \%2$ 'ye düşmüş olacaktır.

2.4- Sermaye Taahhüdü Yoluyla (Nakden) Sermaye Artırımı Yapılmasına İlişkin Yasaklama Hükümüne Bakanlığın ve Yargının Yaklaşımı

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı sermaye artışına ilişkin yayımladığı genelgeyle; Yeni TTK'nın 462. maddesinin 3. fıkrasında pay sahiplerini koruyan yasal düzenlemedeki kesin hükmü, sermaye artırımını yapacak şirket **genel kurullarının alacağı karara** bağlamıştır. Bu amaçla fonların sermayeye eklenmesine ilişkin olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından “Sermaye Artırımı” konulu ve **23.01.2013 tarihli Genelge** yayımlanmıştır.

Söz konusu genelgenin konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir; *“Fonlar sermayeye dönüştürülmeden veya fonlar sermayeye dönüştürülürken eş zamanlı olarak fonların tutarından daha yüksek miktarda sermaye taahhüdü yoluyla sermayenin artırılabilmesi ise bu amaçla yapılacak genel kurul toplantısında bütün pay sahiplerinin temsil edilmeleri ve sermaye artırımına ilişkin kararın oybirliğiyle alınmış olması şartına bağlıdır.”*

Görülebileceği üzere söz konusu genelgeye baktığımızda, genel kurulda oybirliği ile alınan bir karar çerçevesinde fonlar sermayeye dönüştürülmeden sermaye artırımının yapılabileceği şeklinde sonucuna ulaşmaktadır.

Aşağıda açıklayacağımız Yargıtaya intikal eden olayda, bir Holding A.Ş. iç kaynaklarının tamamı sermayeye eklenmeden, yapmış olduğu olağanüstü genel kurulda 13.097.521,12 TL olan esas sermayesini 600.000.000,00 TL artırmak suretiyle 613.097.531,12 TL'ye yükseltilmesine karar vermiştir. Şirket genel kurulu yükseltile 600 milyon TL sermaye tutarının 300 milyon TL'sinin enflasyon düzeltmesi farklarından karşılanmasına ve kalan 300 milyon TL kısmının ise yeni nakdi sermaye taahhüdü olarak karşılanması ve taahhüt edilen nakit sermaye paylarının ortaklardan 15 günlük süre içinde talep etmiştir.

Mağdur olup zarara uğrayan Holding A.Ş. de pay sahibi ortak vekili, iç kaynakların tamamı sermayeye eklenmeden dış kaynaklardan artırım yapılamayacağını; taahhüt edilen sermayenin ödenmeyen bakiye 3/4 kısmının ödenmesi için davalı yönetim kurulu üyelerinin 15 günlük süre tanınmalarının

hukuka aykırı olduğunu ileri sürmek suretiyle yönetim kurulu aleyhine **Doğrudan Zarar – Dolaylı Zarar** davası açmış ve tazminat talebinde bulunmuştur. Davanın görüldüğü ...Asliye Ticaret Mahkemesince; pay sahiplerinin zarara uğraması halinde 6102 sayılı TTK'nın 555/1 maddesi gereğince tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri, davacıların ise tazminatın doğrudan kendilerine ödenmesini talep ettiği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Mahkemenin red kararı temyiz edilmiş ve söz konusu davayı temyizen inceleyen **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 09.06.2016 Tarihli ve Esas No:2015/14405, Karar No:2016/6410** kararıyla davacı şirket ortaklarının tazminat taleplerini uygun bulmuştur. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin ilgili kararın özeti aşağıda verilmiştir.

“Esas sermayenin artırılması sonrasında nakdi sermayenin 1/4 ünün ödenmek durumunda kalınması ve bakiye kısmın ödenmesi için de yönetim kurulu üyeleri tarafından onbeş gün gibi kısa bir süre tanınması nedeniyle, davacıların zararının doğrudan zarar niteliğinde olduğu ve yönetim kurulu üyelerine açılacak dava ile belirlenen zararın tazmininin doğrudan kendilerine ödenmek üzere davacılar tarafından talep edilebileceğinin kabulü gerekir.”

Yukarıda yazılı mahkeme ve Yargıtay kararında; iç kaynaklarda var olan **fonların tamamı sermayeye eklenmeden** dış kaynaklardan artırım yapılamayacağı hususundaki kesin hüküm içeren TTK 462. maddesi dayanak alınmış ve davacı ortağın vekili tarafından iç fonlar sermayeye eklenmeden nakit sermaye artışının yapılamayacağı ileri sürülmüş ve doğrudan zarar – dolaylı zarar davası açılmıştır. Bu sebeple; ortaklar arasında herhangi bir ihtilaf oluşmaması açısından, nakit sermaye artırımında bulunacak sermaye şirketlerinin **Türk Ticaret Kanunu'nun 462. maddesine** uygun şekilde, bilanço **iç kaynaklarında var olan fonları** (yasada sadece fonlardan bahsedilmiş; fonların haricinde olan diğer kar yedekleri ve sermaye yedekleri için bir sınırlama mevcut değildir.) sermayelerine eklemelerini bir öneri olarak hatırlatmak isteriz.

3-NAKİT KONULAN SERMAYE ÜZERİNDEN HESAPLANACAK FAİZ İNDİRİMİYLE SAĞLANAN VERGİ AVANTAJI

3.1- Kurumlar Vergisinde Nakdi Sermaye Artışı

Sermaye şirketlerinde hisse sahibi olan ortaklar, yatırım yapılan alanlara bağlı olarak teknoloji, yatırım planlaması, modernizasyon gibi teknik risklere bakarak varlıklarını şirketlerinin sermayelerine eklemekte isteksiz davranabilmektedirler. Ayrıca ortak oldukları şirketin faaliyet göstermeyi planladığı sektörün yeni olması ve planladıkları yatırımların reel sektör yatırımları olması sebebiyle projelerin oluşturulması zaman alabileceğinden yapılacak yatırımlardan elde etmeyi düşündüğü gelirlerin geri dönüşümü zamana yayılabileceğinden ortakların sermaye artırımında caydırıcı etki yaratabilmektedir. İşte bu saydığımız sebeplerle ortakların sermaye artırımına ilişkin bakışlarında oluşan çekincelerini vergi avantajıyla gidermek amacıyla, Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinde değişiklik yapılmıştır.

Çalışmamızın ana konusu olan faiz indirimi, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10'uncu maddesinin (I) fıkrasına eklenen hükümlerle düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, kurumların nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Merkez Bankasınca açıklanan **“Bankalarca açılan TL kredilerine uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı”** dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50 sini kurum kazancından indirilebileceği hükme bağlanmıştır. Ancak bu %50 oranı, Kanun'un 10'uncu maddesinde Bakanlar Kuruluna verilen indirim oranını farklılaştırma yetkisi çerçevesinde 26.06.2016

tarihli ve 2015/7910 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla indirim uygulamasında dikkate alınmak üzere farklı indirim oranları belirlenmiştir. Konuya ilişkin açıklamalar Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No:1)'de değişiklik yapan 9 ve 10 seri nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile "10.6" "Sermaye artırımında indirim" bölümü eklenmiştir. İlgili tebliğlerde;

- Sermaye şirketlerinin ilk kurdukları sırada ödemiş oldukları sermayelerinin nakit olarak karşıladıkları kısmına ve
- Faaliyette buldukları dönemlerde yapacakları nakdi sermaye artışları üzerinden hesaplanacak faizin belirlenen oranda kurum kazancından indirilmesi hususları geniş olarak açıklanmıştır.

Kurumlar Vergisi Kanunu 10'uncu maddesinin (I) fıkrasına eklenen hükümlerle, "nakdi sermaye artışı" uygulaması ile sermaye şirketlerinde nakit artırılan sermaye üzerinden hesaplanan faizin kurumlar vergisi matrahından indirilerek özkaynağa dayalı sermaye artışı teşvik edilmiştir. Getirilen faiz indirimiyle sağlanacak vergi avantajı, şirket ortaklarının üretime katmakta istekli olmadıkları atıl duran varlıklarını, nakde dönüştürmek suretiyle ticari işletmelerine sermaye olarak aktarmalarında olumlu yönde etki yaratacağını düşünmekteyiz.

3.2- Nakdi Sermaye Artışı Kapsamına Girmeyen Sermaye Artışları

Yapılan düzenlemede; geçmiş yıllar karları, sermaye ve kar yedekleri gibi ticari işletmelerin özkaynakları içinde yer alan ve aslında sermayenin bir cüzü sayılan bu değerlerin sermayeye eklenmesinin işletmeye dışardan **ilave nakdi bir kaynak girişi sağlamayacağı** düşüncesiyle, şirketlerin bilançolarında yer alan öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesiyle yapılan sermaye artışının faiz indiriminden yararlanılmasının önüne geçilmiş ve bu amaçla nakit sermaye artışında faiz indirimine ilişkin açıklamaların yer aldığı 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde değişikliklerin yer aldığı 9 Seri No.lu tebliğde gerçekleştirilen nakit sermaye artırımlarına faiz indirim imkanı **tanınmamıştır**.

Tebliğ'de yapılan bu düzenlemeler doğrultusunda; sermaye şirketlerinin **faiz indirimi uygulaması kapsamına girmeyen sermaye artışları** aşağıda maddeler halinde özetlenecektir.

- 1- Nakit dışındaki varlıkların devirlerinden kaynaklanan sermaye artışlarına,
- 2- Birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından kaynaklanan sermaye artışları,
- 3- Şirket bilanço kalemleri arasında yer alan öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklanan sermaye artışları,
- 4- Ortaklarca veya Kurumlar Vergisi Kanununun 12 nci maddesi kapsamında ortakların ilişkili olduğu kişilerce kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları,
- 5- Şirkete nakdi sermaye dışında hisse senedi, tahvil veya bono gibi kıymetlerin konulması suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları,
- 6- Bilanço kalemlerinin kendi içinde birbirine mahsup edilmek suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları,
- 7- Artırılan nakdi sermayenin başka şirketlere sermaye olarak konulan veya kredi olarak kullanılan kısmı
- 8- Arsa ve arazi yatırımı yapan sermaye şirketlerinde artırılan nakdi sermayenin **arsa ve arazi yatırımına** tekabül eden kısmı,
- 9- 09.03.2015 tarihinden 01.07.2015 tarihine kadar olan dönemde sermaye azaltımına gidilmiş olması halinde, artırılan sermaye tutarının azaltılan sermaye tutarına tekabül eden kısmı, faiz indirim kapsamı dışında tutulmuş ve bu türden sermaye artışlarına faiz indirim imkanı **tanınmamıştır**.

Sermaye şirketleri; yukarıda saydığımız tespitlere uymuş olsalar bile, aşağıda belirtmiş olduğumuz alanlarda faaliyet gösteren kurumlar da faiz indirimi kapsam dışında bırakılmıştır.

- Finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile
- Kamu iktisadi teşebbüsleri,

3.3- Belirlenen Kriterlere Göre Farklı Faiz İndirim Oranları

KVK'nın Bakanlar Kuruluna vermiş olduğu yetki çerçevesinde faiz indirim oranı, şirketlerin aktif büyüklükleri, ortaklarının hukuki niteliği, çalışan personel sayıları ve yıllık net satış hasılatlarına göre veya sermayenin kullanıldığı yatırımdan elde edilen gelirlerin kurumun esas faaliyeti kapsamında olmayan faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşmasına göre ya da sermayenin kullanıldığı yatırımların teşvik belgeli olup olmadığına veyahut makine ve teçhizat veya arsa ve arazi yatırımları için sermayenin kullanıldığı alanlar itibarıyla ya da bölgeler, sektörler ve iş kolları itibarıyla ayrı ayrı sınıra kadar indirmeye veya %100'e kadar artırmaya; halka açık sermaye şirketleri için halka açıklık oranına göre %150'ye kadar farklı uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Bakanlar Kurulu kararıyla indirim oranını farklılaştırmıştır. Dikkate alınacak indirim oranları aşağıdaki tabloda özet olarak yer almaktadır.

1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde değişikliklerin yer aldığı 9 seri nolu tebliğde nakit sermaye artırımlarına faiz indirim oranları Bakanlar Kurulu kararı dikkate alınarak açıklanmıştır. Tebliğdeki açıklamalar ve Bakanlar Kurulu kararı doğrultusunda faiz indirim oranları aşağıdaki tabloda özet olarak belirtilmiştir.

FAİZ İNDİRİM ORANLARI İÇİN BELİRLENEN KRİTERLER	İndirim Oranı
Genel Olarak Belirlenen İndirim Oranı	%50
Payları borsada işlem gören halka açık sermaye şirketlerinden, indirimin uygulanacağı yılın son günü itibarıyla, halka açıklık oranı %50'den az olan şirketler	%75
Payları borsada işlem gören halka açık sermaye şirketlerinden, indirimin uygulanacağı yılın son günü itibarıyla, halka açıklık oranı %50'nin üzerinde şirketler	%100
Nakit artırılan sermayenin, yatırım teşvik belgeli üretim ve sanayi tesisleri ile bu tesislere ait makine ve teçhizat yatırımlarında ve/veya bu yatırımların inşasına tahsis edilen arsa ve arazi yatırımlarında kullanılması durumunda (Teşvik belgesinde yer alan sabit yatırım tutarıyla sınırlı olmak üzere)	%75
Gelirlerinin %25 veya fazlası, faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşan sermaye şirketleri (Pasif nitelikli gelirlerin oranını hesaplarken gelir tablosunda varsa 640-İştiraklerden Temettü Gelirlerini, 641-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirlerini, 642-Faiz gelirlerini, 645-Menkul Kıymet Satış Karlarını ve 649-Diğer Olağan Gelir ve Karlar Hesabını dikkate almak gerekir.	%0
Aktif toplamının %50 veya daha fazlası 240-Bağlı Menkul Kıymetler, 245-Bağlı Ortaklıklar ve 242-İştirak paylarından oluşan sermaye şirketleri	%0

- Faiz indiriminden yararlanan sermaye şirketlerinin daha sonra sermaye azaltımı yapmaları halinde, nakdi sermaye artışının azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmı için sermaye azaltımına ilişkin

kararın ticaret siciline tescil edildiği ayı izleyen aydan itibaren bu indirimden yararlanmaları mümkün olmadığı,

- Nakdi sermaye artışı yapılmadan önce sermaye şirketlerinin sermaye azaltımına gitmiş olmaları halinde, bu indirimin hesaplanmasında azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmın dikkate alınmayacağı tebliğde açıklanmıştır.

3.4- Kurum Kazancından İndirim Konusu Yapılacak Faiz Tutarının Hesaplanma Şekli

Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere, **izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanır**. Sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Nakit sermaye tutarı üzerinden hesaplanacak faiz indirim tutarı, nakdi sermayenin ödendiği ay kesri tam ay sayılmak suretiyle hesap döneminin kalan ay süresi kadar hesaplanır. Sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihten önce şirketin banka hesabına yatırılan sermaye kısmı için tescil tarihinin içinde bulunduğu ay kesri tam ay sayılacak ve önceki aylar için faiz hesaplanmayacaktır. Matrahın yetersiz olması nedeniyle ilgili dönemde indirim konusu yapılamayan faiz tutarları, **herhangi bir endekslemeye tabi tutulmaksızın** izleyen hesap dönemlerinde kurumlar vergisi matrahının tespitinde kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde “Kazancın Bulunması Halinde İndirilecek İstisna ve indirimler” bölümünde kurum kazancının tespitinde dikkate alınması mümkündür.

Tebliğde yapılan açıklamalar ışığında kurum kazancından indirilecek faiz tutarı aşağıdaki formül üzerinden hesaplanacaktır.

(Nakdi Sermaye Artışı x Ticari Krediler Faiz Oranı x İndirim Oranı x Süre)

Kurum kazancından indirilecek faiz tutarı **aşağıdaki örnekte hesaplanacaktır.**

Örnek:

Payları borsada işlem gören halka açık olan (X) A.Ş.’nin halka açıklık oranı 31.12.2017 tarihi itibarıyla % 60’dır. Şirket genel kurulu 31.03.2017 tarihinde sermayesini 1.000.000,00 TL artırılmasına karar almış ve karar, 10/04/2017 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiştir. Taahhüt edilen sermayenin %25’i (1/4)’ü olan 250.000,00 TL ortaklar tarafından 31/03/2017 tarihinde hisseleri oranında şirketin banka hesabına yatırmıştır. Ortaklar taahhüt etmiş oldukları (1.000.000,00 TL) sermayenin geriye kalan 750.000,00 TL kısmını nakit olarak 20/6/2017 tarihinde şirketin banka hesabına yatırmıştır.

Sermaye artırımına ilişkin diğer bilgiler şöyledir:

- TCMB tarafından en son açıklanan ticari krediler faiz oranı Sermaye şirketleri gerçekleştirdikleri nakdi sermaye artışları üzerinden, nakdi sermaye artışının yapıldığı hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir hesap dönemi için ayrı ayrı indirim uygulamasından yararlanabileceklerdir.
- Yıllar itibarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından açıklanan “Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı” 2017 yılı için %13,57, 2018 yılı için %10, 2019 yılı için %8, 2020 yılı için %6 olarak gerçekleşmiştir.
- 2020 yılında Şirket genel kurulu sermayenin 500.000 TL azaltılması kararı almış kararı 10/7/2020 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiştir.
- Şirketin 2017 yılı kurum kazancı 50.000,00 TL olup; yatırım dönemi olması sebebiyle 2018 yılı

100.000,00 TL ve 2019 yılında 100.000,00 TL zarar oluşmuştur. 2020 yılında ise 400.000,00 TL kurum kazancı sağlanmıştır.

- Tüm yıllar için şirketin pasif nitelikli gelirlerinin oranı %25'ten fazla olmadığı kabul edilecektir.

Çözüm:

Yukarıda vermiş olduğumuz örneğin çözümünde; sermaye artışının yapıldığı ilk yıl (2017 yılı) özel-lik göstermektedir. Hesaplama yaparken kararın tescil tarihini baz almak gerekir. Kararın tescilinden sonraki işlemlerde ise; paranın şirketin banka hesabına yatırıldığı tarihe göre işlem yapmak gerekir. (Örneğimizde yer almamasına rağmen, 10 nolu KDV Tebliğ doğrultusunda sermaye avanslarına ilişkin faiz hesaplamasında sermaye artışına ilişkin kararın ticaret sicilinde tescil tarihini dikkate almak gerekir.)

Bu açıklamalarımız doğrultusunda; Şirketin 2017 hesap döneminde yararlanabileceği indirim tutarının hesaplamasında taahhüt edilen sermayenin (1/4) 250.000,00 TL'lik kısmı için kararın **tescil tarihi** olan 10/04/2017 tarihini, geriye kalan ¾ kısmı olan 750.000,00 TL'lik kısmı için ise bu tutarın ortaklar tarafından şirketin **banka hesabına yatırıldığı** 20/6/2017 tarihi dikkate alınarak hesaplanacaktır.

Şirketin 31.12.2017 tarihi itibarıyla halka açıklık oranı % 50'nin üzerinde (%60) olması sebebiyle indirim oranı %100 olarak dikkate alınması gerekir.

a) 2017 hesap döneminde nakit yatırılan 250.000 TL için indirim konusu yapılacak tutarın hesaplanması:

İndirim tutarı = Nakdi sermaye artışı x Ticari krediler faiz oranı x İndirim oranı x Süre
Sürenin hesabında kararın tescil tarihi olan Nisan ayından itibaren 9 ay üzerinden hesap yapmak gerekir.

$$= 250.000 \times \%13,57 \times 1 \times (9/12)$$
$$= 25.443,75 \text{ TL}$$

b) 2017 hesap döneminde 750.000 TL için indirim konusu yapılacak indirim tutarın hesaplanması:

İndirim tutarı = Nakdi sermaye artışı x Ticari krediler faiz oranı x İndirim oranı x Süre
= 750.000 x %13,57 x 1 (%100) x (7/12)
= 59.368,75 TL

(X) A.Ş. 2017 hesap döneminde (25.443,75 + 59.368,75) = 84.812,50 TL'lik indirim tutarını kurumlar vergisi matrahının tespitinde kurumlar vergisi beyannamesi üzerinden indirim konusu yapabilecektir. Ancak kazancı yetersiz olduğundan (84.812,50 - 50.000,00) = 34.812,50 TL kalan indirim hakkı endekslenmeye tabi tutulmadan kazancın olduğu 2020 yılında kurum kazancından indirilecektir.

2018, 2019 hesap dönemlerinde ise diğer şartların da sağlanması kaydıyla, TCMB tarafından bu dönemler için açıklanan ticari krediler faiz oranı dikkate alınmak suretiyle söz konusu nakdi sermaye artışı üzerinden 12 ay için indirim tutarı hesaplanabilecektir. Ancak zarar olduğundan hesaplanan indirim tutarları 2020 yılında toplu olarak indirim konusu yapılacaktır.

c) 2018 hesap yılında 1.000.000,00 TL nakit sermaye için indirim tutarının hesaplanması:

$$= 1.000.000 \times \%10 \times 1 (\%100) \times (12/12) = 100.000,00 \text{ TL}$$

d) 2019 hesap yılında 1.000.000,00 TL nakit sermaye için indirim tutarının hesaplanması:

$$= 1.000.000 \times \%8 \times 1 (\%100) \times (12/12) = 80.000,00 \text{ TL}$$

e) 2020 hesap yılında 1.000.000,00 TL nakit sermaye için indirim tutarının hesaplanması:

Şirket 10/7/2020 tarihinde sermaye azaltımı yapmış olduğundan 1.000.000,00 TL tamamı üzerinden hesaplama yapılmayacak;

- Ocak-Temmuz 2020 dönemi için 1.000.000 TL'lik sermaye tutarı üzerinden,
- Sermaye azaltımına ilişkin karar Temmuz ayında yayımlanmış olmasından dolayı izleyen Ağustos-Aralık 2020 dönemi için ise azaltılan 500.000,00 TL sermaye tutarı dikkate alınmak suretiyle (1.000.000 TL – 500.000 TL=) 500.000 TL'lik sermaye tutarı üzerinden indirim tutarı hesaplanabilecektir.

- Ocak-Temmuz Dönemi İçin İndirim Tutarının Hesaplanması

$$= 1.000.000 \times \%6 \times 1 (\%100) \times (7/12) = 35.000,00 \text{ TL}$$

- Ağustos-Aralık Dönemi İçin İndirim Tutarının Hesaplanması

$$= 500.000 \times \%6 \times 1 (\%100) \times (5/12) = 12.500,00 \text{ TL}$$

2020 Hesap yılında Verilecek Kurumlar Vergisi Beyannamesinde Beyan Edilecek Kurum Kazancından İndirim Konusu Yapılacak Tutarların Toplamı: (34.812,50 + 100.000,00 + 80.000,00 + 52.500,00) = 267.312,50 TL olmaktadır.

Kazancın yetersiz olması sebebiyle 2017 yılında indirim konusu yapılamayan tutar:34.812,50 TL

- 2018 yılında zarar olduğu için indirilemeyen tutar: 100.000,00 TL
- 2019 yılında zarar olduğu için indirilemeyen tutar: 80.000,00 TL
- 2020 yılına ilişkin hesaplanan tutar: (35.000 + 12.500) = 52.500,00 TL

4- SONUÇ

Reel sektörde faaliyetlerini sürdüren firmalar özkaynakları güçlü olduğu müddetçe, verimli yatırım alanlarını seçebilmekte ve finansman darboğazından uzak kalabilmektedirler. Ancak, şirket ortaklarının yatırım kararları üzerinde birçok faktör etkili olmaktadır. Ortakların sermayelerini yatırıma bağlamalarında piyasada geçerli olan faiz oranını, caydırıcı etkenlerin başında sayabiliriz. Bankaların vereceği yüksek faiz getirisini bir yana bırakarak, ortakların nakit varlıklarını yatırıma ayırmalarını beklemek kısa vadede iyimserlik olur. Bu arada, yönetimin yatırım kararında etkili olan faiz oranlarını tartışırken, Keynes'in ekonomi biliminde yerini bulan ve yatırım teorisinde önemli rol oynayan sermayenin marjinal etkinliği kuramında açıklandığı üzere; faiz oranlarına bağlı olarak sermayenin yatırıma ayrılan kısmı değişmektedir. Bu kuramdan hareketle, ülkemizde geçerli olan yıllık %12-%17 kredi faiz oranlarını gelişmiş ülkelerle kıyasladığımızda yatırımcılar için yüksek olduğunu kabul etmeliyiz. Yatırım kararlarında etkili olan sermayenin marjinal etkinliği faktörünün yanı sıra, yatırımcılar yatırım yapılacak faaliyet alanlarından kaynaklanan muhtemel risklerden korunmak saikleriyle varlıklarını şirket sermayelerine eklemekte isteksiz davranabilmektedirler. Kurumlar Vergisi Kanunu 10 uncu maddesinin (I) fıkrasına eklenen hükümlerle, birikimlerin yatırıma yönlendirmek amacıyla, nakit sermaye artırımına **faiz indirimi** getirilmiştir. Bu teşvik sistemiyle, sermaye şirketlerinin dışarıdan borç yerine nakdi sermaye artışı yapmaları, öz kaynaklarını güçlü kılmaları özendirilmiştir. Ayrıca getirilen teşvik sisteminde, diğer şirketlerden farklı olarak, halka açık şirketlerde faiz indirim oranları yüksek tutulmuş ve bu şekilde sermayenin tabana yayılması amaçlanmıştır.

Çalışmamızda sermaye şirketlerinin nakit sermaye artışına giderken; TTK'nın 462/(3). maddesinin hükmünü göz önünde bulundurmaları, sermaye artışı karar almadan bilanço kalemlerini analiz etmeleri, eğer sermayeye eklenebilecek fonları var ise bu fonlarını sermayelerine eklemekten nakit

sermaye artışına gitmemeleri hususlarına dikkat çekilmiştir. Aksi halde, sermaye artışına muhalif olan ortakların yargıya başvurup; sermaye artışını hükümsüz kılacakları ihtimaline ilişkin riskin her zaman için var olduğunun bilinmesi gerekir. Ayrıca nakit sermaye artışı yapacak olan şirketlerin ileride bu konuda mağduriyet yaşamamaları ve oluşacak ihtilafları önceden önlemek amacıyla Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde bu yönde düzenleme yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu,
- 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 9)
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 10)
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 24.02.2016 tarihli ve- 15441 sayılı özeldesesi,
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü 67300147.431.04/548 Sayılı Genelgesi
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Kararı Esas No:2015/14405, Karar No:2016/6410, T:09.06.2016
- <http://www.gib.gov.tr/gibmevzuat>,
- <http://www.ticaretkanunu.net/konu/sermaye-artirimi/>, <http://www.ticaretkanunu.net/karar-17/>,
-- - Erişim tarihi: Nisan 2016
- <http://www.ticaretkanunu.net/wp-content/uploads/2010/04/Turk-Ticaret-Kanunu-Madde-Gerekceleri.pdf> Erişim tarihi: 15 Nisan 2016